

BEHRENGİ

PANCARCI ÇOCUK

Çocuk Kitapları

PANCARCI ÇOCUK

1. Basım Kasım 1980

Tomurcuk Matbaası'nda dizilip, Doyuran Ofset Tesislerinde basılmıştır/Oda Yayınları, Babıâli Cad. No: 19, Daire: 3, Cağaloğlu — İSTANBUL/Telefon: 27 39 53.

Behrengi

PANCARCI ÇOCUK

Türkçesi

İLDENİZ KURTULAN

Resimleyen

EMİR SARIER

Semed BEHRENGİ Üzerine

1939 yılında İran Azerbaycan'ı Tebriz kentinde yoksul bir işçi ailesinde doğdu Semed Behrengi. Tebriz'de öğretmen okulunu bitirdi. Tüm Azerbaycan'ın kırsal alanını adım adım dolaştı. Köylerinde öğretmenlik yaparken halkının sorunlarını inceledi.

İran'ın karanlık saltanat döneminin baskısı altında devrimci savaşını toplumsal içerikli yapıtlarıyla sürdürdü.

İki yüzyılı aşkın bir süreden beri kültürel ve sosyo-ekonomik sömürü tutsağı bulunan Azeri insanının dil özgürlüğü umudunu işledi. Bu dili çok güzel kullanabildiği halde geniş bir topluma seslenebilmek için Farsça yazdı: Titiz bir sorumluluk altında, ve kendisine yol gösteren diyalektik yöntemini unutmadan...

Sonra hiç beklenmedik bir anda Aras Çayı'nda ölü bulundu. Onu bilenler öldürülmüş olduğunu kabul ederler. Mezarı Tebriz'dedir. Taşında 31 Ağustos 1968 yazar...

İÇİNDEKİLER

PANCARCI ÇOCUK.....	7
DUVARDA İKİ KEDİ.....	28
KAR TANESİNİN SERÜVENİ.....	38
NİNE VE SARI CİVCİVİ.....	47

PANCARCI ÇOCUK

Yıllar 6nce bir k6yde 6ğretmendim. Okul tek odalı bir yapıydı ve bir tek penceresi vardı. K6y6n kıyısındaıdı.

Otuz iki 6ğrencim vardı. On beşi birinci sınıfta, sekizi ikide, altısı 6çte, 6ç6 de d6rtte okuyorlardı.

K6ye g6z sonu atanmıştıım. Çocuklar, bir s6re 6ğretmensiz kaldıklarından beni g6r6nce sevindiler.

Ama sınıfı toplamam beş g6n s6rd6. Kimini halı at6lyesinden, kimini otlaklardan ve

kimini Őurda burda başıboş gezerken bulup getirdim okula.

Hacı Guli Ferşbaf'ın halı tezgâhlarında çoğunlukla çocuklar çalıŐırdı.

Kentten gelmeydi Hacı Guli. İŐleri tıkırındaydı. Kent iŐçisi dört Tümen'den (*) daha ucuza çalıŐmıyordu. Hem onlara peŐin para ödemek zorundaydı. Oysa burada çocuklara en fazla yirmi beş-otuz Kıran verdi mi sesleri çıkmıyordu.

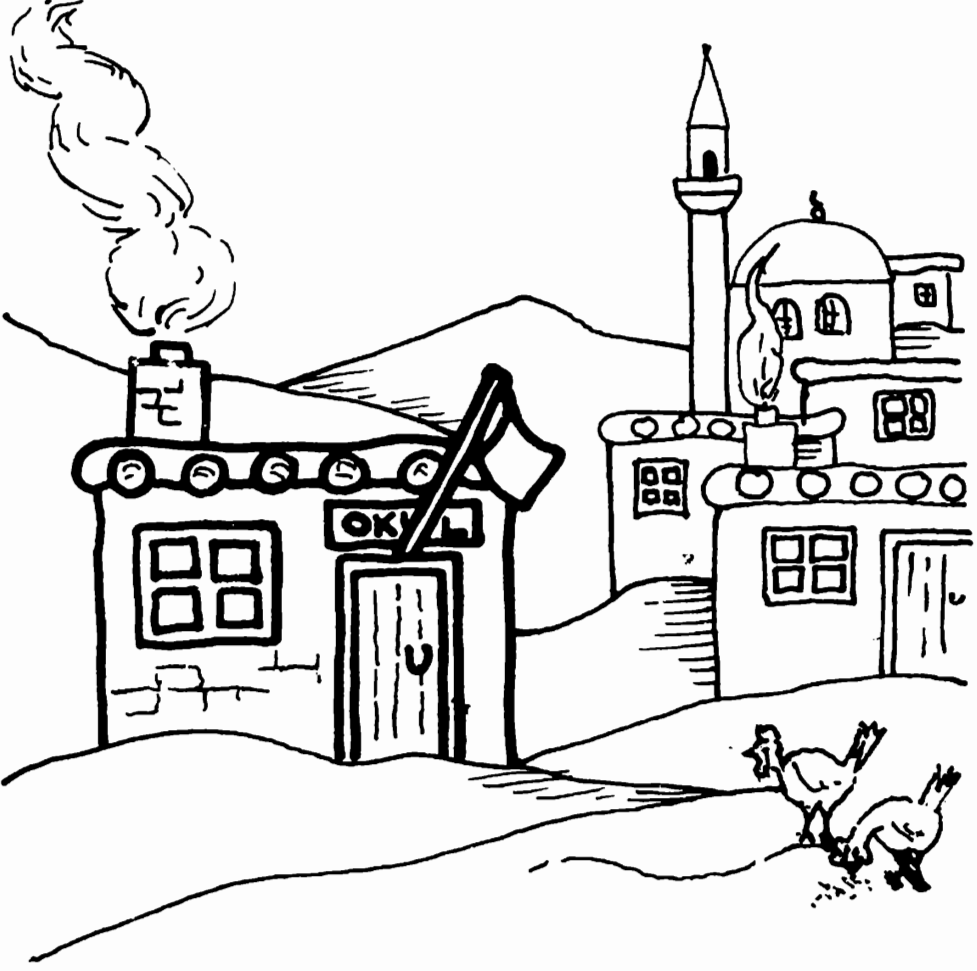
Köye geliŐimin onuncu günü dolmadan, kar yağdı. Yerler dondu. Kapı ve pencere aralıklarını kâğıtla tıkadık.

Bir gün dört ve üçüncü sınıf öğrencilerine yazı yazdırıyordum. Bir ve ikiler dıŐardaydılar. GüneŐli bir gündü. Karlar yumuŐamıŐtı. Pencereden çocukları görüyordum. Etrafını çevirdikleri bir sokak köpeğini kartopuna tutmuŐlardı. Yazın taŐa tutulan köpeklere kışın da kar topu atılır.

Bir ara kapının ardından ince bir ses geldi kulağıma:

«Pancarlarım sıcak sıcak, pancarlarım tatlı tatlı... Yok mu pancar isteyen?»

(*) Para birimi. On kıran'a eŐittir.

Sınıf başkanına, «Meş Kâzım, bu da kim?» diye sordum.

Meş Kâzım: «Yabancı değil, öğretmenim,» dedi. «Bu bizim Tanrıverdi, öğretmenim,» dedi.

nim. Kışın pancar satar. İsterseniz içeri alalım.»

Kapıyı açtım ve Tanrıverdi'yi pancar tezgâhıyla birlikte içeri aldım.

Yüzünü eski bir atkıyla sarmıştı. Bir ayağında lastik galoş, öbüründe ayakkabı vardı. Ceketini dizlerine kadar sarkmış, kolları yenisinin içinde kaybolmuştu. Burnunun ucu soğuktan kızarmıştı. On iki yaşlarında gözüküyordu.

Selam verdi. Tezgâhını yere koydu ve: «Ellerimi ısıtabilir miyim beyefendi,» dedi.

Çocuklar onu sobanın yanına götürdüler. Ben de sandalyemi uzattım. Ama oturmadı.

«Sağolun,» dedi. «Şöyle bir köşeye sinsem yeter.»

Dışardaki çocuklar da Tanrıverdi'nin sesine koşup geldiler. Gürültü koptu. Oturttum yerlerine hepsini.

Tanrıverdi ısınınca:

«Pancar ister miydiniz beyefendi?» dedi.

Yanıtımı beklemeden tezgâhına doğru gitti. Örtüyü bir kenara itti. Pişmiş pancardan hoş bir koku dağıldı. Kemik saplı bir bıçak duruyordu pancarların üzerinde. Bir pancar seçti ve:

«Siz kendiniz soysanız daha iyi olur be-

yefendi,» dedi. «Ellerimiz kirli... Ne de olsa köylüyüz biz... Kent görmedik. Yolunu yordamını bilmeyiz belki...»

Görmüş geçirmiş yaşlı adamlar gibi konuşuyordu. Pancarı avucumda sıktım. Kirli kabuğu sıyrıldı. Gözalıcı, şarap renkli pancarı ısırđım. Tatlıydı.

Nevruz odanın dibinden:

«Kimsenin pancarı,» dedi, «Tanrıverdi'ninki kadar tatlı olamaz öğretmenim.»

Meş Kâzım:

«Ablası pişirir öğretmenim,» dedi. «O da satar. Anası hastadır öğretmenim.»

Tanrıverdi'ye baktım. Tatlı ve mertçe bir gülümseme vardı dudaklarında. Atkısını açtı. Saçları dağınıktı, kulakları görülmüyordu.

«Haliyle, beyefendi,» dedi. «Haliyle herkes bir iş tutturmuş, gidiyor. Biz de pancar satıyoruz...»

«Ananın nesi var Tanrıverdi?»

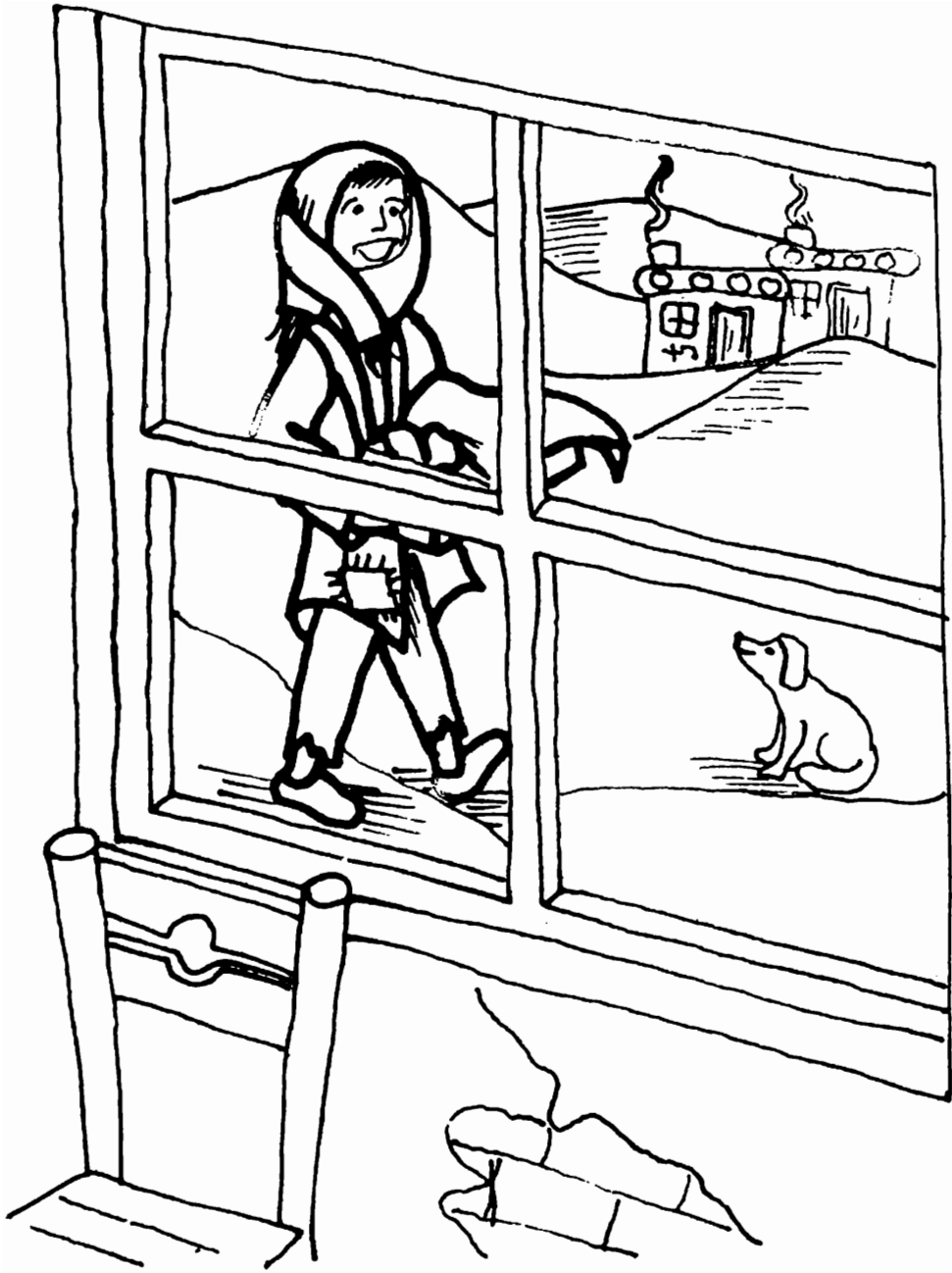
«Bacakları tutmuyor, beyefendi. Muhtar inmeli olduğunu söyler, bilmem ki...»

«Baban?»

«Öldü.»

Çocuklardan biri:

«Kaçak Esgar derlerdi adına, öğretmenim,» dedi.

Tanrıverdi:

«Ata iyi binerdi,» diye tamamladı. «Sonunda bir gün dağ başında kurşunladılar onu. Öldürdüler. Jandarmalar vurdu babamı.»

Sustu. Sözü değiştirdi. Şundan bundan konuştuk. İki üç Kıranlık pancar sattı çocuklara. Benden para almadı.

«Bu kez benden olsun,» dedi. «Bir dahaki sefere alırım. Bakmayın köylüyüzdür fanan ama, usulden anlarız, efendim.»

Tanrıverdi köye doğru karda yürüdü gitti. Uzaktan sesini işitiyorduk:

«Pancaracı geldi. Sıcak, tatlı pancarım var...»

İki köpek çevresinde oynaşıyor, kuyruk sallıyorlardı.

Çocuklar Tanrıverdi'yi dillerinden düşürmediler.

Ablasının adı Solmaz'mış. İki üç yaş büyükmüş ondan. Babası sağken evleri barkları varmış. Bu felaketten sonra, ilkin ablası, sonra da kendisi Hacı Guli Ferşbaf'ın atölyesinde çalışmaya başlamışlar. Ama uzun sürmemiş, kavga edip çıkmışlar işten.

Rıza Guli:

«Öğretmenim,» dedi. «Namussuz Hacı Guli ablasına sataşmış. Kem gözle bakmış.»

Abulfezl:

«Öğretmenim, Tanrıverdi, bıçaklayacakmış Hacı Guli'yi öğretmenim.»

Tanrıverdi günde bir iki kez uğrar oldu okula. Kimi zaman da pancarını satar, bitirir, oturmaya, ders dinlemeye gelirdi.

Bir gün ona:

«Tanrıverdi,» dedim. «Duyduğuma göre Hacı Guli ile hırlaşmışsın. Nasıl oldu bu anlatır mısın?»

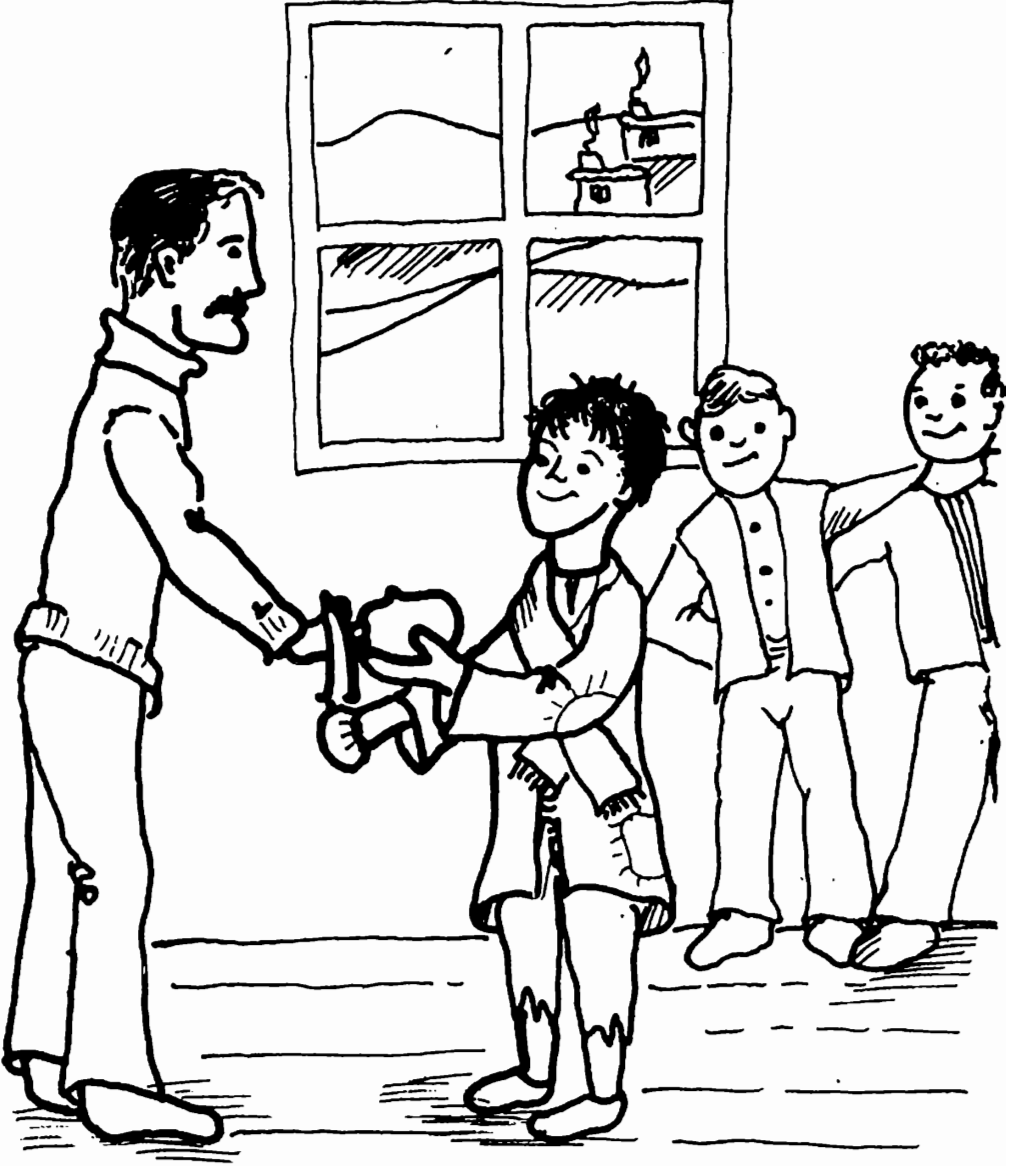
«Geçmiş günün hikâyesi, beyefendi. Başınızı ağrıtmayayım.»

«Yok. Başım ağrımaz. Olayı tüm ayrıntılarıyla anlatırsan çok sevinirim.»

Anlatmaya başladı:

«Kusura bakmayın, beyefendi. Ablamla birlikte ta küçüklükten Hacı Guli'nin yanında çalışıyorduk. Daha doğrusu önce ablam başlıydı. Ben ablamın tezgâhında çalışıyordum. O iki Tümen alıyordu. Benim aldığım daha azdı.

«Olay iki üç yıl önce anamın yine hasta olduğu bir sırada oldu. O zaman yatalak değil, sadece hastaydı. Halı tezgâhlarında otuz kırk çocuk çalışıyorduk. Şimdi de çalışıyorlar

ya. Beş altı usta da başımızda bulunurdu. Sabah erken işbaşı yapar akşam olunca dönerdi.

«Ablam işyerinde çarşaf giyer ama çalışırken yüzünü kapatamazdı. Zaten ustalarımız babamız yaşta. Çocuklardan da yüz saklanmaz ya. Hacı Guli de patron. Kimden sakınacak?

«Ama beyim, son zamanlarda namussuz Hacı habire yanibaşımıza dikilir ve ablamı gözetler oldu. Kimi zaman da ablamın ya da benim başımı okşar, pis pis sırtırdı .Bir süre geçti. Bir perşembe (*) günü haftalığımızı alırken, ablama bir Tümen fazla ödedi.

«‘Ananız hastadır’, dedi. ‘Ona harcarsınız.’

«Ve yine ablamın yüzüne bakarak, pis pis sırtırdı. Hoşuma gitmedi bu durum. Ablam da ürkmüştü, ama bir şey söylemedi.

«Efendim... Eve geldik. Anam bu durumu öğrenince kara kara düşünmeye başladı:

«‘Aman verilen fazla parayı sakın almayın bir daha,’ dedi.

«Ertesi günden sonra usta ve işçilerin fis-

(*) Perşembe, İran’da hafta sonu günüdür.

kos ettiklerini gördük. Bize dokunur bir şeyler söylüyorlardı. Üstelik konuştuklarını duyurmak da istiyorlardı.

«Evet efendim, ertesi hafta sonu haftalıkları verdiklerinde en son biz gittik. Hacı öyle tembih etmişti çünkü. On beş Kıran fazladan ödedi ve:

«'Yarın evinize uğrayacağım. Ananıza söyleyeceklerim var,' dedi.

«Ve yine ablamın suratına doğru pişmiş kelle gibi sıırttı. Bozuldum. Ablamın da canı sıkıldı, başını öne eğdi.

«Özür dilerim, beyefendi. Ayrıntılı anlatmamı istediniz de anlatıyorum. Yoksa anlatılacak konu değil bunlar.

«On beş Kıranı attım suratına ve:

«'Hacı,' dedim. 'Sadakaya ihtiyacımız yok. Anam kızıyor.'

«Hacı yıldı, yine:

«'Eşeklik etme canım,' dedi. 'Bu para, ne senin, ne de anan için veriliyor. Şen aklın ermediği şeylere karışma.'

«Parayı ablamın avcuna sıkıştırmaya çalıştı. Ablam çekti elini. Kaçtı odadan. Hırsımdan ağlayacaktım. Masanın üstündeki kirkiti kaptığım gibi üzerine fırlattım. Kirkit yüzüne geldi. Kesti kanattı suratını. Acısından bağır-

dı yardım istedi. Kaçtım dışarı. Ardımdan ne olduğunu anlamadan eve geldim.

«Ablam anamın dizinin dibine çökmüş, ağlıyordu.

«Gece Muhtar bize geldi, beyim. Hacı Guli benden şikâyetçiymiş. Ama bizle akraba olmak istermiş. Kabul etmezsek yakalatacakmış beni jandarmaya. Onlar da canıma okurmuş.

«Muhtar, ablamı Hacı için istemeye geldiğini söyledi. Söz kesmeye uğraştı:

«'Evet mi?.. Hayır mı?.. Cevap verin.' dedi.»

«Hacının kentte karısı çocukları var beyim. Çok özür dilerim beyim, dört başka köyde de sigaları (*) var.

«Koca bir domuzdan farksızdır. Kırılmış kısa sakalı, kocaman göbeği, ağzında çoğu altın olan takma dişleri... Uzur: tesbihi. Sözüm yabana beyim, ihtiyar, bunak, koca bir domuzdur o.

«Annem muhtara:

«'Yüz tane kızım olsa tekini bu bunak çakala vermem,' dedi. 'Çektiklerimiz bize ye-

(*) Din kurallarına uygun yapılan anlaşmalı bir metreslik kurumu.

ter muhtar! Sen de bilirsin ki bu tür adamlar biz köylülerle gerçek akrabalık kurmazlar...'

«Muhtar:

«'Haklısın,' dedi. 'Hacı siga tutacak kızını. Ama kabul etmezsen kovacak çocukları işten. Jandarmaları üzerine saldırtacak... Haberin olsun.'

«Ablam anamın arkasına gizlenmişti, hüngür hüngür ağlayarak:

«'Ben,' diyordu, 'artık fabrikaya gitmeyeceğim... Öldürür o herif beni... Korkuyorum...'

«Sabah ablam işe gitmedi. Ben yalnız gittim. Hacı Guli kapıda durmuş tesbih çekiyordu. Korktum beyim. Yaklaşmadım ona. Yüzündeki yarayı bezle sarmıştı.

«'Ulan!' dedi. 'Gel gir içeri. Sana bir şey yapmayacağım.'

«Korka korka yaklaştım, yanından geçerken bileğimi yakaladı. İç avluya sürükledi, tekme tokat dövmeye başladı beni.

«Bir ara kurtardım kendimi, koştum dünkü kirkiti aldım. Öyle dövülmüştüm ki, ayakta duracak gibi değildim. Bağırıyordum:

«'Namuzsuz pezevenk! Ben sana gösteririm. Kim olduğumu gösteririm ben sana. Bana Kaçak Esgar'ın oğlu derler...'

Tanrıverdi soluya soluya devam etti:

«Beyim oracıkta öldürecektim onu. Sini-
rimden kendimi yerden yere atıyordum. Yü-
züm yarılmıştı, kanıyordu. Sonunda duruldum.

«Bir keçimiz vardı. Ablamla birlikte yir-
mi tümene almıştık onu. Sattık. Biraz da birik-
miş paramız vardı. Bir iki ay geçindirdi bizi.

«Sonunda ablam ekmekçi kadının yanına
girdi. Ben de ne iş bulursam yaptım.»

«Ablan niçin evlenmiyor?» diye sordum.

«Ekmekçi kadının oğluyla nişanlandı,»
dedi. «Şimdi çeyizini diziyoruz.»

Bu yaz tatilinde o köyü ziyarete gittim.
Tanrıverdi'ye ovada rastladım. Kırk elli kadar
davar otlatıyordu.

«Tanrıverdi,» dedim. «Dizdin mi abla-
nın çeyizini?»

«He ya,» dedi. «Evlendi bile ablam...
Şimdi kendim için para biriktiriyorum. Ablam
koca evine gideli anam yalnız kaldı. Birisi ol-
malı ona yardım edecek, can yoldaşı birisi...
Ayıptır söylemesi. Kusura bakmayın beyim.»

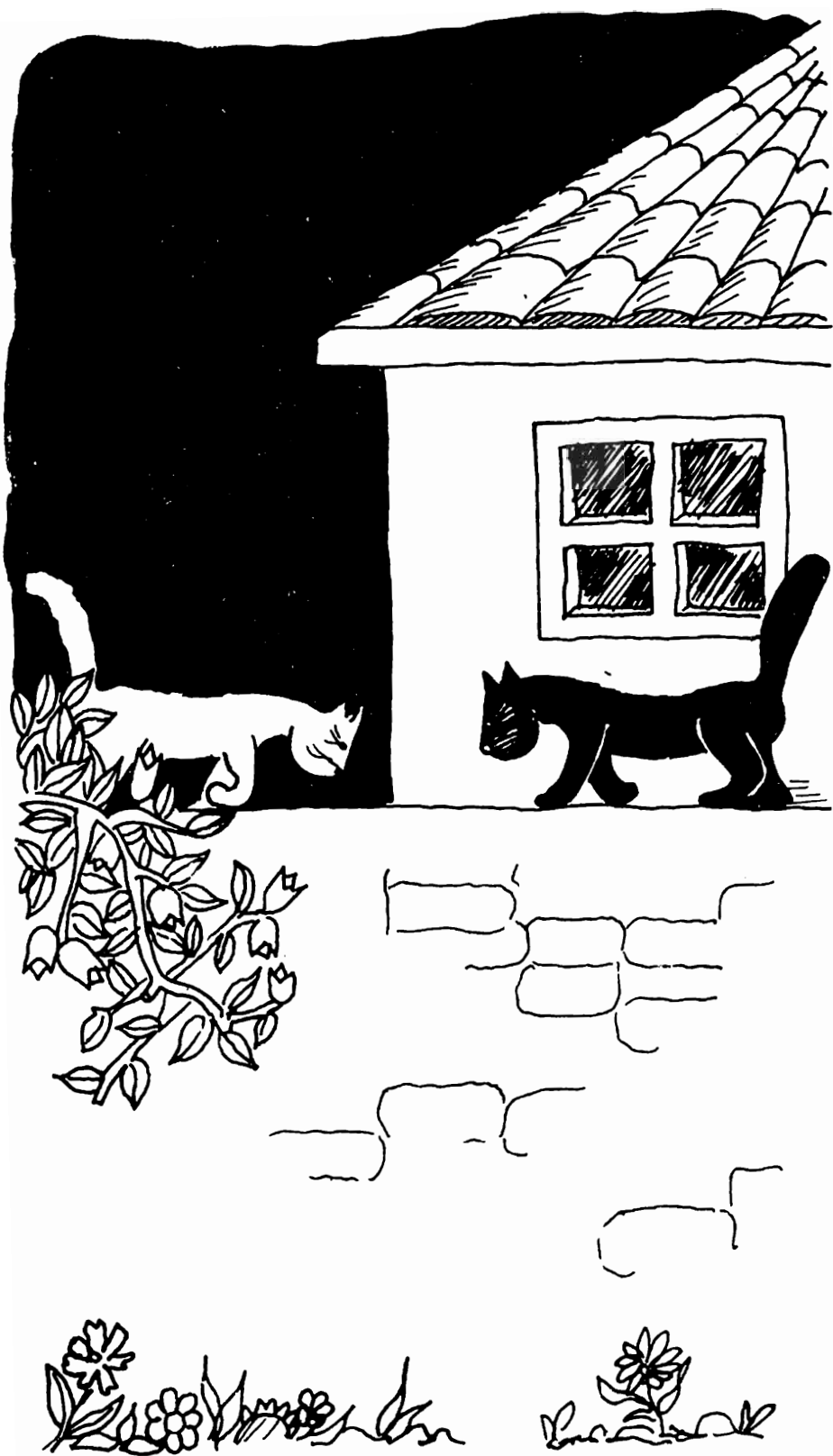

DUVARDA İKİ KEDİ

Bir yaz gecesi idi, aysız, yıldızsız, kapkaranlık... Gece yarısına doğru sesler kesilmiş, yalnız cırcır böceklerinin ötüşü duyulmaktaydı.

Duvarın üstünde kara bir kedi öte yandan başını önüne eğmiş koklaya koklaya yol alıyordu.

Adım adım ilerleyerek duvarın tam orta yerinde tosladılar kafakafaya. Toslayınca puf-layıp bir karış geriye sıçradılar, oturup birbirlerine diktiler gözlerini.

Şimdi aralarında iki karış kadar mesafe vardı. İkisinin de yüreği tıp tıp atıyordu. Bir süre öyle durdular. Konuşmadılar, yalnız mırıldadılar... Bakıştılar.

Sonunda Kara Kedi azıcık öne süründü.

Ak Kedi irkildi:

«Mırnav! Üstüme gelme!»

Kara Kedi aldırmadı. Az daha ileriye süründü. Bıyık altından da mırılıyordu. Şimdi aralarında ancak bir karışlık mesafe kalmıştı. Kara Kedi durmadan ilerliyordu. Ak Kedi aman vermedi, attı pençesini Kara Kediye, kulağını parçaladı ve yine bağırdı:

«Mırnav! Puff!.. Budala, sana üstüme gelme demiştim!»

Kara Kedi çığlık çığığa; «Paff!..»ladı.

Ama hasmına vuramamıştı. Çok kızgındı. Az çekildi, geriledi, kalktı:

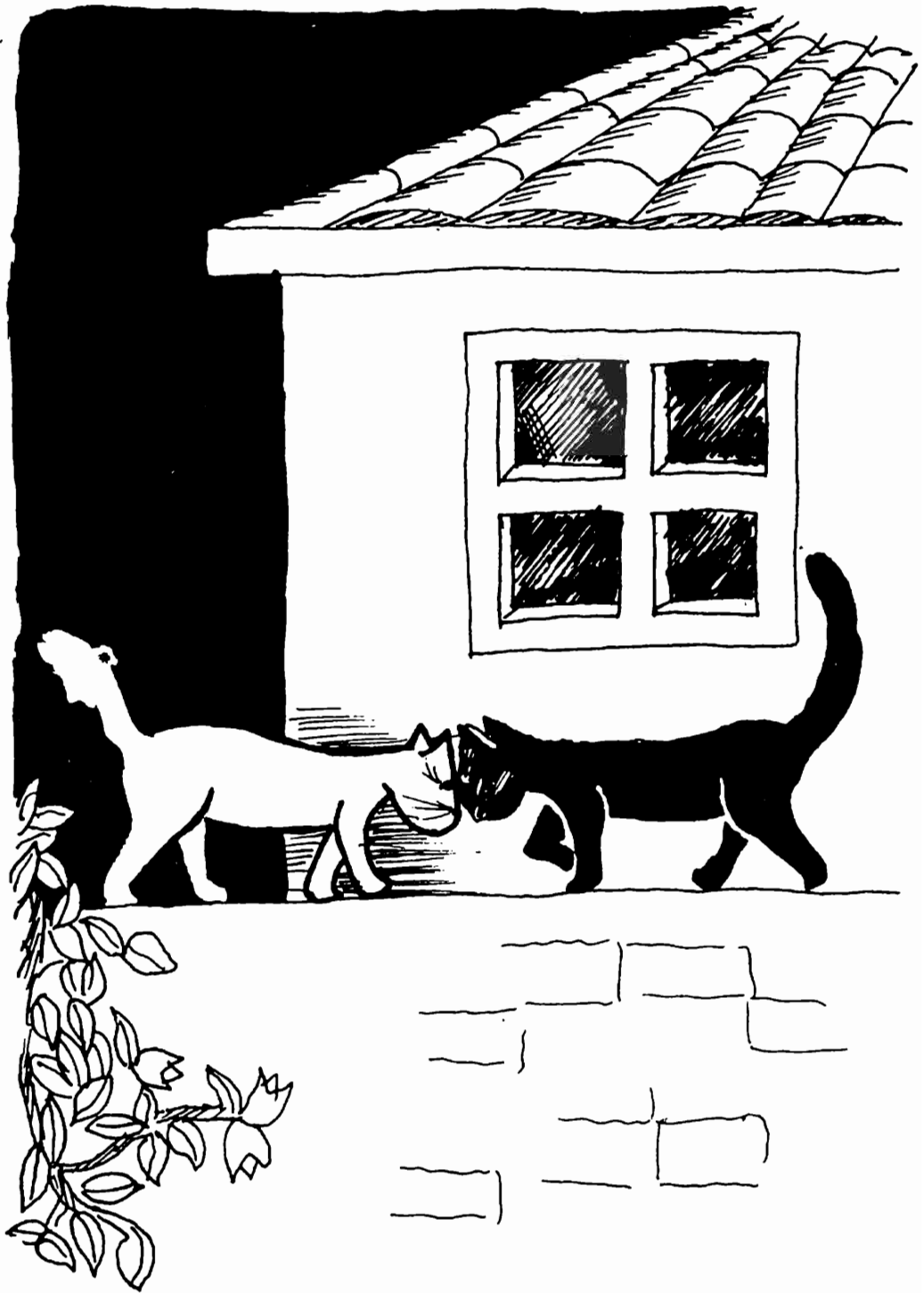
«Mırnav! Çekil yolumdan. Yoksa karışmam ha!..»

Kahkahayla güldü Ak Kedi, bıyıklarını yaladı.

«Güldürme beni. Hiç de güleceğim yoktu. Sana mı yol vereceğim? Yol vermek kolaysa sen ver de, çekip gideyim öte uca!...»

Kara Kedi:

«Çekil yolumdan diyorum, çekil de ben geçeyim. Sonra hangi cehenneme gideceksen

basar gidersin,» dedi.

Ak Kedi bir kahkaha daha patlattı:

«Bana bak, eğer sözümü dinlemezsen, bir lokmada yerim seni.»

Kızdı Kara Kedi, bağırdı birdenbire:

«Mırnav!.. Dön geri, dama çekil. Aç yolu-
mu gideyim. Kokmuş fare!»

Ak Kedi bozum oldu bu lafa. Kesti gül-
mesini. Titrek sesi gırtlığının ta derinliklerin-
den çıkıyordu:

«Mırnav! Fare mi dedin? Bana ha?.. Bu-
dala!... Puff!.. Al sana!.. Puff!..»

Bir pençe daha attı Kara Kediye. Tuttu-
ramadı bu kez. Hasmı daha çevik davranıp
onun burnunu parçaladı. Kan revan içinde
kalmıştı. Bunun üzerine kudurdu Ak Kedi.
Kamburunu çıkardı. Tüyleri diken diken oldu.
Öyle bir yaygara kopardı ki, böcekler susup
kulak kesildiler.

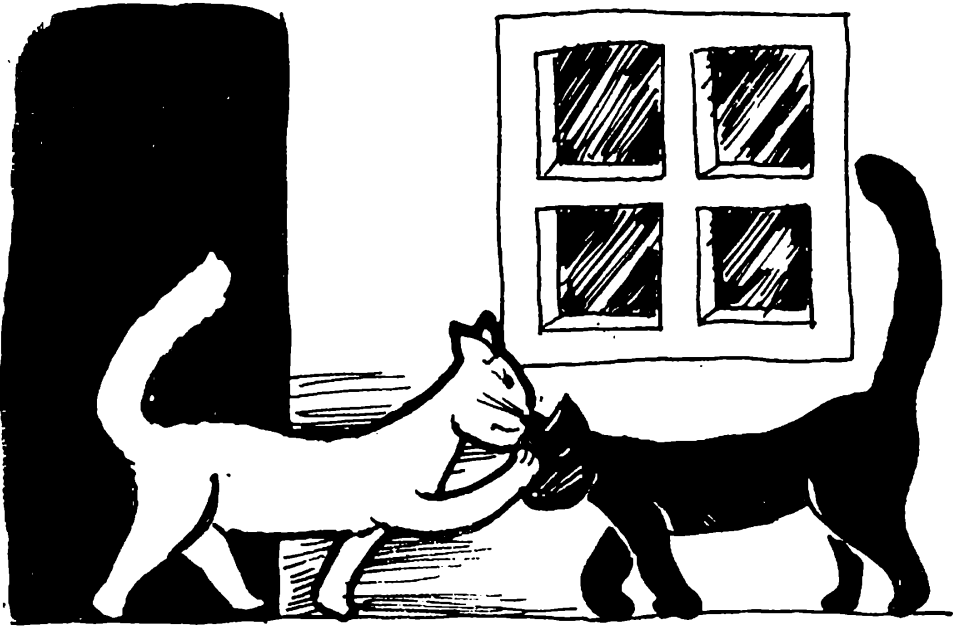
Bahçenin birinde bir kızıl gül koncası aç-
maktaydı. Dona kaldı ...Gökyüzünden irice bir
yıldız kaydı.

Ak Kedi daha bir hışımla miyavladı:

«Sana çekil yolumdan demiştim, geçip gi-
deyim kokmuş fare.»

Şimdi gülme sırası Kara Kedideydi:

«Bir kere kokmuş fare senin gibi ak olur,
kara değil. Sonra ortalığı velveleye verme öy-

le, herkesi uyandıracaksın. Gelip ikimizi de sopadan geçirirler o zaman. Kuru gürültüye papuç bırakacağımı sanma. Geriye de bir

adım atmam kesinlikle. Oturur beklerim. Sen bıkip gidene dek, oturur beklerim...»

Ak Kedi yatıştır gibi oldu:

«Ben mi bıkaçacağım? Beni öğlen üstü görecektin. İşkembeci Hasan'ın orda tam üç saat gözümü kırpmadan farenin deliği önünde bekledim.»

Kara Kedinin söyleyecek sözü yoktu. Sessizce oturmuş bakıyordu. Ak Kedi de çöktü, sesini kesti.

Uzaktan bir bebenin ağlama sesi duyuldu. Sonra sustu bebe...

Ardından yeniden cırcır böcekleri ötmeye koyuldular. Kızıl gül konçası ağır ağır açmaya başlarken hışırtısı duyuldu.

Tam iki dakika birbirinin gözünün içine diktiler gözlerini. İkisi de sıkılmadı. Ama sabırları taşmıştı. Herbiri ötekinin başlamasını bekliyordu. Birden Ak Kedi söze başladı:

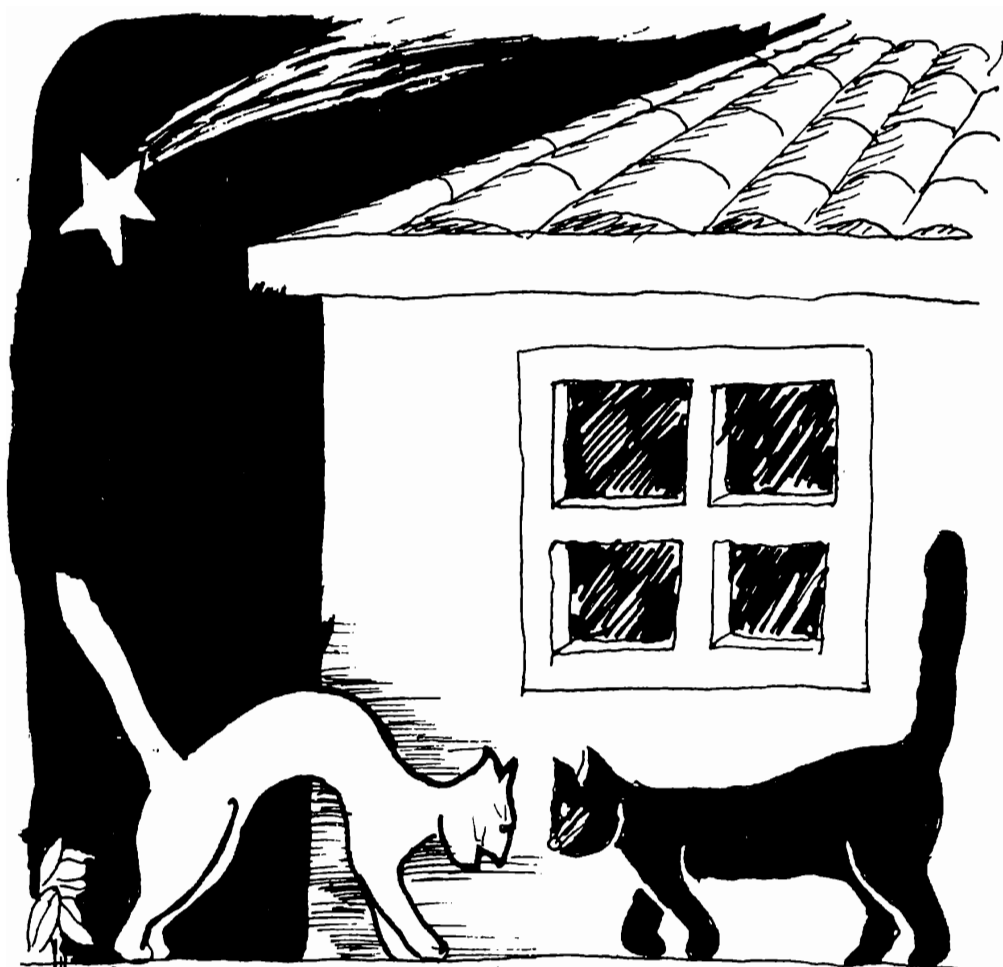
«Ben bir çözüm yolu buldum!»

«Neymiş o?»

«Benim çok önemli bir işim var. Çok çok önemli bir iş. Sen dön, duvarın öbür ucuna kadar git. Ben geçeyim, derken sen de geçersin.»

Güldü Kara Kedi:

«Amma da çözüm ha!...» dedi. «Benim

daha da çok önemli ve de acele bir işim var. Yarım saniye bile bekleyemem.»

Ak Kedi bozuldu:

«Sen anlamak istemiyorsun. Sana acele işim olduğumu söyledim. Kabul et ve yolumdan çekil.»

Sesini daha da yükseltti Kara Kedi:

«Mırnav,» dedi. «Sen kim oluyorsun bana buyruk gecirecek. Neler söylediğini kulakların duymuyor.»

Ak Kedi mırlandı, kalktı ve bağırdı:

«Mırnav, ne dediğimi kulaklarım iyice duyuyor. Aslında sen huysuz bir kedisin. İnatçısın. Benim İşkembeci Hasan'ın evine gitmem gerekiyor. Çünkü oradan nefis işkembe kokuları alıyorum. Hâlâ ne denli önemli bir işim olduğunu anlayamadın mı?»

Kara Kedi de mırlandı:

«Mırnav,» dedi. «Sen de beni elalemin duvarı üstünde keyiften mi volta atıyorum sanıyorsun? Ben de karşı yönden kavurma kokusu aldım. Hem de karnım öyle aç ki... Yolumun üstünde hâlâ dikilip durma, öyle bir çarparım ki düşüp beynini parçalarsın.»

Ak Kedi kendini tutamadı, ve var gücüyle bağırdı:

«Mırnav! Budala, çekil yolumdan! Puff!.. Al sana!..»

Ve ansızın tırnaklarıyla Kara Kedinin başını tirmaladı. Bir tutam tüy havada uçtu. Sonra puflaya puflaya kapıştılar ,olmadık sövgüler söyleyerek...

Dövüş iyice kızışmıştı ki, biri duvarın dibinden üzerlerine soğuk su attı. İkisi de neye uğradıklarını şaşırđılar. Bir sıçrayışta dönüp kaçtılar. Herbiri geldiği yönden geri döndü. Arkalarına hiç bakmadan...

KAR TANESİNİN SERÜVENİ

Karlı bir gün, pencereden dışarıyı seyrediyordum. Kar taneleri uçuşa döne, her şeyin üzerine konuyorlardı: Çamaşır ipinin, ağaçların, duvarların, helanın kapısı önündeki ibriğin üstüne, her şeyin üstüne...

Bir büyük kar tanesi pencereye doğru yaklaşıyordu. Elimi pencereden çıkarıp kar tanesinin altına tuttum. Avcumun içine yavaşça kondu. Nasıl da temiz ve beyazdı. Ne kadar güzel ve düzgün biçimleri vardı. «Şu kar

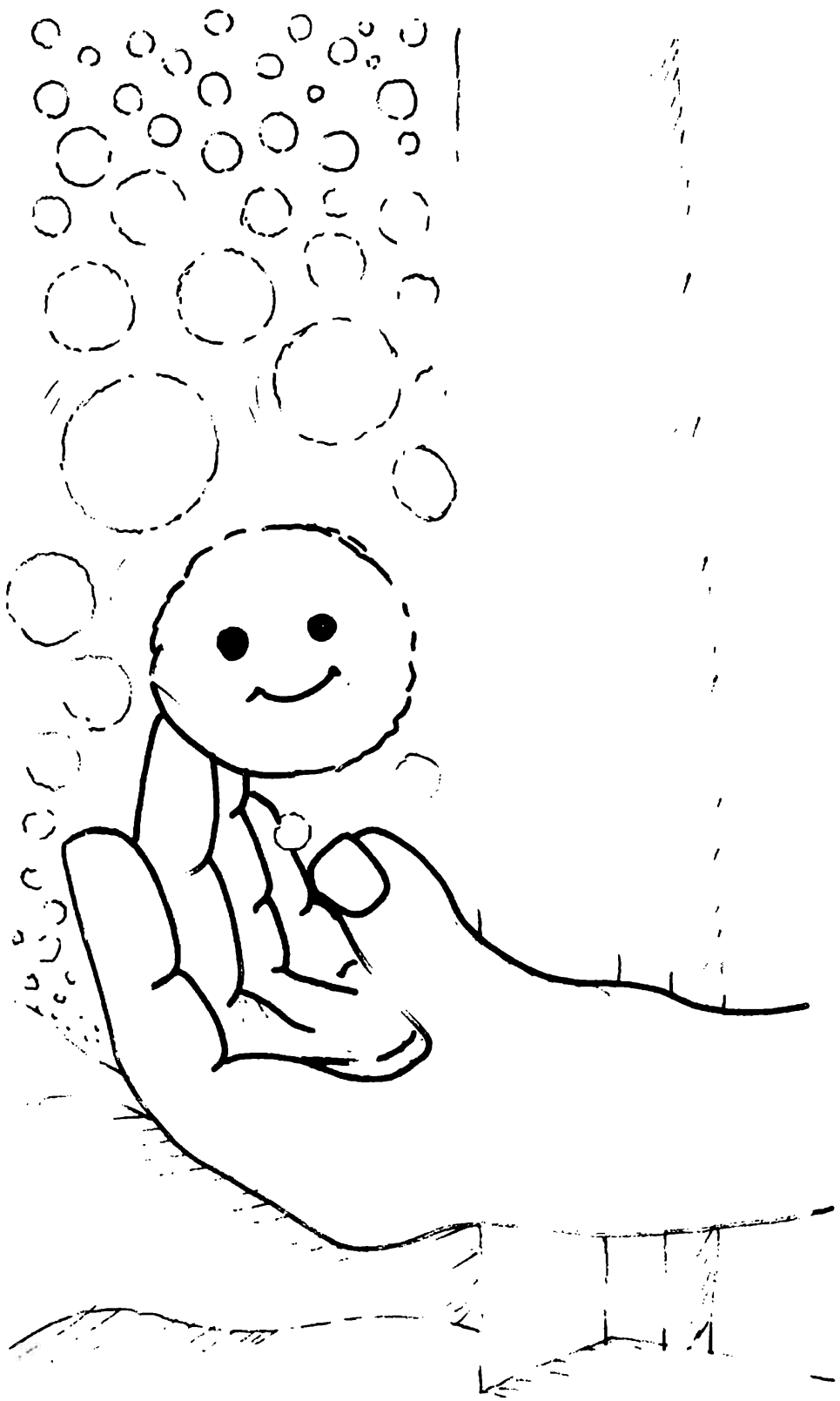
tanesi dile gelip bana başından geçenleri bir anlatabilse,» dedim kendi kendime.

Derken kar tanesi dile geldi ve bana: «Se-rüvenimi öğrenmek istersen dinle de anlata-yım,» dedi.

Birkaç ay öncesine kadar bir damla suy-dum. Hazer Denizindeydim, milyarlarca başka damlalarla birlikte akıp dolaşıyor, günümü gün ediyordum.

Bir yaz günü, denizin yüzeyinde, dalga-lardan dalgalara sıçrayarak eğleniyorduk. Ya-kıcı bir güneş vardı. Sıcak içime işledikçe ben, ben olmaktan çıkıyordum, sonra öyle bir an geldi ki buharlaşıverdim. Benim gibi, bin-ler, binlerce damlacık da buharlaştı. Bu yeni halimizde öyle hafiftik ki durmadan yükse-liyorduk.

Öyle yükseklerle çıktık ki artık insanları göremedik. Her yönden buhar kitleleri gelip bize katılıyordu. Bazen de biz gidip daha bü-yük kitlelere katılıyor, birbirimizle kaynaşıp sıklaşıyorduk. Giderek daha gür, daha kay-naşık, daha sık... Bazen güneşin önünü ke-siyor, bazen ay ve yıldızları kapatıp geceleri daha da karartıyorduk.

Kimi buhar zerrelerine göre bulut olmu-
şuz. Evet, bulut olmuşuk. Rüzgâr içimize gi-
rip bizi değişik biçimlere sokuyordu. O za-

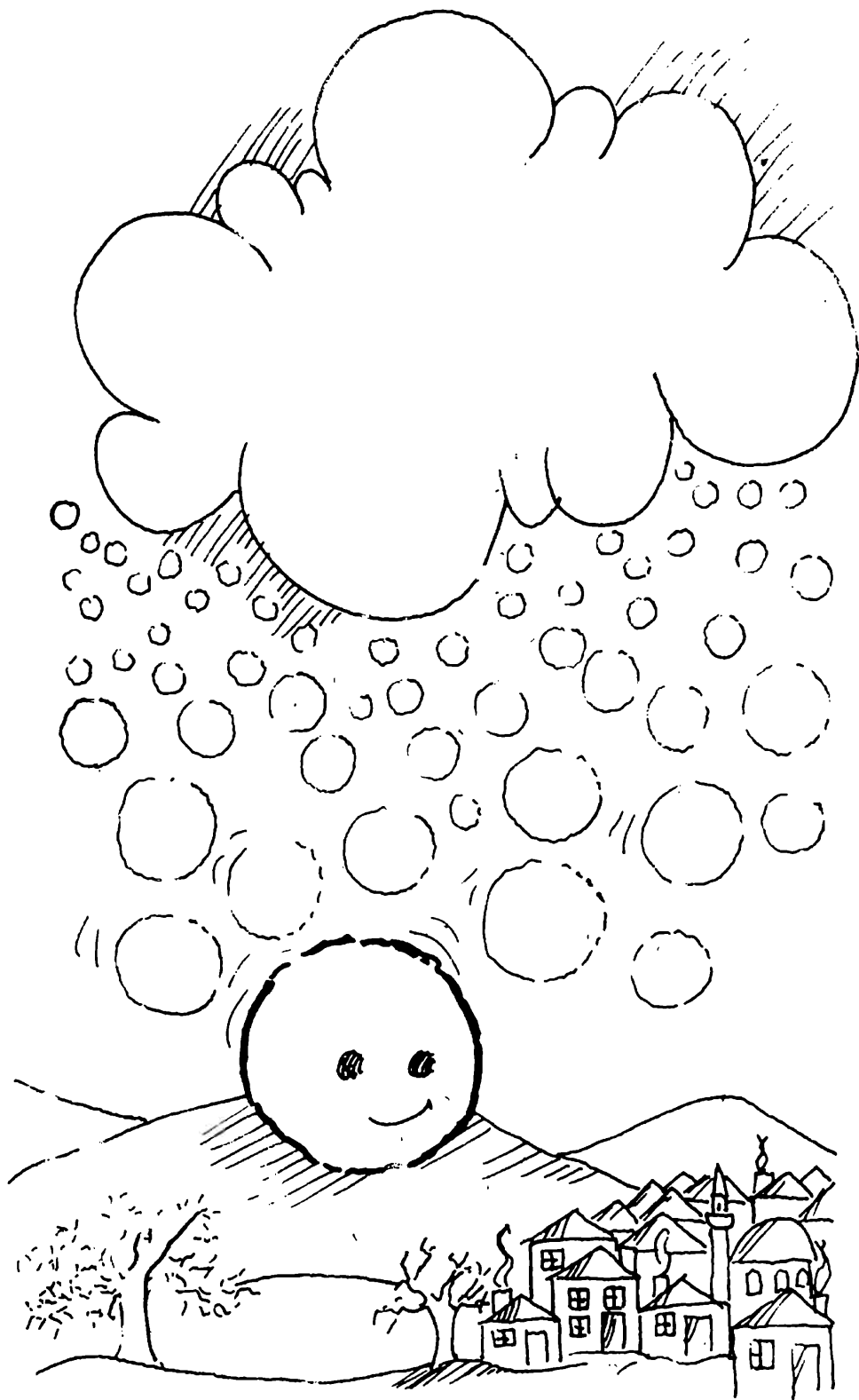
man, deniz yaşantımdaki gözlemlerimi anımsıyordum. Bulutlara baktıkça onları, deveye, adama, eşeğe benzetirdim.

Gökyüzünde böyle başıboş kaç ay dolaştığımızı bilemiyorum. Çok yükseklerle çıkmıştık. Hava soğumuştı. Öyle sıklaşmış, öyle birbirimize girmiştik ki artık kımıldayamıyorduk. Bir bütün olarak hareket ediyorduk. Artık ne nereye gittiğimi biliyor, ne de çevremi görebiliyordum. Güneşten hiçbir haber yoktu. Belki de biz kendimiz kaplamıştık güneşin önünü. Çok genişlemiştik. Birkaç yüz kilometreyi bulurdu genişliğimiz, uzunluğumuz.

Yağmur olup yeryüzüne dönmek istiyorduk.

Yeryüzüne dönmeye can atıyor, içim içime sığmıyordu. Bir süre geçti. Yarı su, yarı buhar halindeydik. Yağmur olmak üzereyken hava birdenbire öylesine soğudu ki, titredim, hepimiz titredik. Çevreme bakındım. Birine, «ne oluyor?» diye sordum.

«Bu anda üstünde bulunduğumuz yer kıştır,» dedi. «Elbet başka yerlerde hava sıcak olabilir. Bu ansızın bastıran soğuk bizim yağmur olmamızı önleyecek. Bak! Ben kar oluyorum. Sen de...»

Yoldaşım sözünü sürdüremedi. Kar olup kaydı yeryüzüne doğru. Onun ardından ben ve benim gibi binlerce zerrecek kar olup yeryüzüne yağdık.

Denizdeyken ağırdım. Oysa şimdi çok hafiftim. Saman gibi savruluyordum. Üstelik, soğuğu da duymuyordum. Soğuk benden bir parçaydı. Süzüle oynaya iniyordum aşağıya.

Yeryüzünü ayrıntılarıyla görebilecek kadar yaklaşınca Tebriz'e indiğimi anladım. Hazer Denizi'nden çok uzaklaşmışım meğer.

Tam altımda eli sopalı bir çocuk vardı. Bir köpeği dövüyordu. Acı acı inliyordu köpek. Bu çocuktan ürktüm, onun bulunduğu yere, onun başına inmek beni çok üzdü, rüzgârdan beni başka bir yere itmesini, beni, onu görmek üzüntüsünden kurtarmasını diledim. Rüzgâr dileğimi yerine getirdi, beni buralara üfürdü. Senin elini görünce uzanmış bir dost eli yakınlığı duydum ve...»

Burada kar tanesinin sesi kesiliverdi. Baktım ki bir su damlacığına dönüşmüş.

NİNE VE SARI CİVCİVİ

Bir kocakarının, dünya malından, sarı civcivinden başka bir şeyi yoktu. Kocakarı bu civcivi uyurken rüyasında bulmuştu.

Gün boyunca kocakarı ruşur (*) yapar, götürür hamam kapısında satardı. O sırada da sarı civciv kulübede, avluda, karınca ve örümcek aranır dururdu.

(*) Hamamda keselenirken keseye sürülen temizleyici bir madde.

Civcivin korkusundan tek bir karınca bile eve girmeyi göze alamazdı. O iri ve hızlı adımlarla koşuşan atlı karıncalar bile... Zaten sarı civciv için karınca olsun da nasıl olursa olundu, iriymiş ufakmış hiç ayırt etmezdi. Ne balsa gagalardı.

O, her deliğe burun sokan, bir parça et için olmadık yılışıklıklar yapan kedilerin bile üstesinden gelirdi sarı civciv.

Avluda, görkemli mi görkemli, gür mü gür bir ceviz ağacı vardı. Ceviz mevsiminde sarı civcivin keyfine diyecek yoktu. Rüzgâr düşürdü cevizleri, o da kırar kırar yerd.

Kulübede, eski şişelerin dizildiği rafta, ihtiyarın artık temizlik yapma gücünün olmasın fırsat bilen bir örümcek, ağını örmüş av bekliyor, bir yandan da yumurtluyordu.

Raftaki şişeler, bir zamanlar kocakarının içine sirke, koruk suyu, nane ruhu doldurup sattığı şişelerden artakalanlardı. Şimdi kocakarı yalnız ruşur yapıp satmakla yaşamını sürdürebiliyordu. Renk renk, boy boy dizilen şişelerin artık hiçbir yararı yoktu ona.

Örümcek, civcivden yana kendini güvencede hissetmezdi. Eninde sonunda gagalanaacağı besbelliydi. Zaten birkaç kez burun buruna gelmişti civcivle ve de civciv ona gözdağı

vermiş, yakalarsa anında kursağına indireceğini söylemişti. Yavrularını yutmamış mıydı? Nasıl korkmasındı? Üstelik örümceğin raftaki yemek kırıntılarına gelen sarı karıncalardan başka yiyeceği yoktu. Ama onların da kökünü kazıyordu civciv. Örümcek açlığa mahkûmdu bundan böyle.

Bir gece kocakarı rüyasında örümceği gördü. Örümcek:

«Ah zavallı ihtiyarcık,» demişti. «Farkında değilsin ama bu senin yüzsüz civcivin, senin elindeki avucundakini yiyip yiyip tüketiyor, sana hiç acımadan. Yazık değil mi sana?

Kocakarı kızdı örümceğe:

«Kes sesini! Benim sevgili civcivim yapmaz böyle şey. Sever beni.»

«Sen öyle bil. Keklik gibi başını kara sokmuşsun, çevreni görmüyorsun. Gerçeklerden haberin yok.»

İçine kurt düşmüştü bir kez kocakarının:

«Anlat bakalım nedir senin bildiklerin.»

«Boş ver. Öylesine gözün boyanmış ki, ne anlatsam nafile.»

Kocakarı iyice kuşkulanmıştı:

«Anlat anlat, eğer beni inandırabilirsen, eğer sarı civcivin aleyhimde olduğuna beni inandırabilirsen, o zaman görür gününü. Öyle

bir oyun oynarım ki, haline karıncalar bile ağlar.»

Örümcek tam tavına getirdiğini anlamıştı:

«Öyleyse dinle, a benim zavallı ihtiyarcığım. Çanını dişine takmış çalışıyorsun. **Ruşur** yapıyorsun: Ona buna bin rica minnet, hammam kapılarında satıyorsun. Niçin? Bir lokma ekmek için. Oysa yüzsüz, obur civcivin umurunda mı? Dünyanın cevizi birikiyor, hepsini oturur yer, az yese, götürüp satsan cevizlerin artanını, rahat bir yaşam sürersin. Yediğin yanında yemediğin ardında. İnandın mı şimdi bana? Doğru söylemiyor muyum?»

Kocakarı öfkeli öfkeli uykusundan sıçradı:

«Görürsün başına öreceğim çorabı!» dedi civcivi düşünürken.

Ruşur satmaya çıkmadı o gün. Kulübesine kurulup avluyu gözetledi. Sarı civciv her zamanki gibi erkenden uyanmış, güneşin doğuşunu seyrediyordu. Az sonra ceviz ağacının altına geldi:

«Ağaç kardeş,» dedi. «Bir iki ceviz at da kahvaltımızı yapalım.»

Ağaç dallarından birini salladı. Birkaç olgun ceviz düştü yere. Sarı civciv cevize doğru

seğirtti. Bu arada, kocakarı yolunu kesti ve hışımla haykırdı:

«Seni sarı çıyan! Dokunma onlara. Bir daha cevizlerimi yedirmeyeceğim sana!»

Sarı civciv şaşkına döndü. Baktı kocakarıya, sanki başka bir insan vardı karşısında. O sevecen bakışlı gözler, o tatlı tatlı gülen yüz, o gönül okşayan sözler eden dilden hiç mi hiç iz yok. Ağzını açamadı. Dondu kaldı.

Kocakarı bir tekmeyle savurdu civcivi. Cevizleri toplayıp cebine koydu.

Dayanamadı sarı civciv bu acıya:

«Nineciğim,» dedi. «Ne oldu sana? Çok değişmişsin bugün, şeytan girmiş kalıbına sanki.»

Kocakarı:

«Kes sesini,» dedi. «Çok yüz bulmuşsun. Bir daha cevizlere el sürdüğünü görmeyeyim. Onları toplayıp satacağım.»

Sarı civciv, boynunu büktü, çekti gitti ve ağacın dibine tünedi. Kocakarı kulübesine döndükten az sonra, civciv ayağa kalktı, ağaca:

«Ağaç arkadaş,» dedi. «Bir iki ceviz daha at bakalım ne olacak. Bugün kahvaltımız zehir oldu.»

Ağaç bir başka dolgun dalını salladı. Birkaç ceviz düştü yere. Civciv hemen koştu ce-

vizleri kırdı ve yemeğe koyuldu. Kocakarı pusudaymış meğer ki. Cıvcivin yanına geldi:

«Seni sarı çıyan!» dedi. «Şimdi gösteririm ben sana, cevizlerimi yemenin cezasını.»

Bunun üzerine kocakarı mangalı ateşledi. Cıvcivi yakaladı. Kıçını ateşin alevine tuttu, cayır cayır yaktı. Ceviz ağacı cıvcive öyle bir üzüldü ki, sarsılmaya başladı, cevizlerini taş gibi yağdırdı kocakarının üzerine, yaraladı onu. Can havliyle bıraktı cıvcivi kocakarı. Cevizleri toplamaya başlayınca bir de ne görsün, hepsi birer taş olmamış mı? Kocakarı bir ağaca baktı, bir de cıvcive; afallamıştı. Girdi kulübesine.

Cıvciv avlunun bir köşesinde başını kanadının altına sokmuş, tünemişti. Zaman zaman başını çıkarıp yanık kıçına üzüntüyle bakıyor, akan gözyaşlarını kanadının ucuyla siliyor, yine başını koynuna sokuyordu.

Kocakarı da gözlerini cıvcive dikmiş oturmuştu kulübede. Öğlene doğru ansızın bir fırtına koptu. Ağaç cevizlerini avluya döktü. Cıvciv tınmadı. Rüzgâr daha bir güçlendi, bu kez tüm cevizler döküldü. Cıvciv kabuğuna çekilmiş kımıldamıyordu.

Akşama dek cevizler avluyu kapladı. İğne atacak yer kalmadı.

Kocakarı gözlerini sarı civcive dikmişti, hiç kımıldamıyordu.

Birden bir ses işitti:

«Yaşa be kocakarı, sarı çıyanı oturtun yerine. Ne bekliyorsun? Hadi topla cevizleri satışa çıkar. Güneş batıyor, az sonra gece çökecek. Daha ekmeğini sağlamamışsın.»

Çevirdi kafasını kocakarı, raftan kocaman bir örümcek iniyordu. Aldı eline terliğini var gücüyle fırlattı örümceğe doğru. Örümcek ezildi, duvara yapıştı.

Ardından çarşafının ucuyla gözünün yaşını sildi. Gitti sarı civcivin yanına:

«Benim sevgili altın tüylü civcivim, cevizlerin hepsi dökülmüş, kırıp yemek istemez miydin?»

Civciv başını kaldırmadan:

«Kocakarı, ilişme bana, canımı yaktığını ne çabuk unuttun?» dedi.

Kocakarı civcivin tüylerini okşamaya başladı.

«Canım civcivim, kalk ne olur, bağışla beni. Cevizler dökülmüş yerlere, kır da bol bol ye, hadi benim altın tüylüm...»

Sarı civciv bu kez kaldırdı başını, yüzüne baktı kocakarının. O sevecen bakışlı gözler, o tatlı tatlı gülen yüz, o gönül okşar sözler eden dil, geri gelmişti yine.

«Neden olmasın nineciğim, kalkayım, sen de yarama merhem sür ama.»

«Süreyim ,bir tanem, süreyim altın tüylü civcivim. Hadi kulübemize dönelim.»

O gece kocakarı ve sarı civciv ceviz yediler bol bol.

Ertesi sabah kocakarı evinin tüm köşe bucağını sildi süpürdü, temizledi. Tek örümcek ve örümcek ağı bırakmadı.

ODA ÇOCUK KİTAPLARI

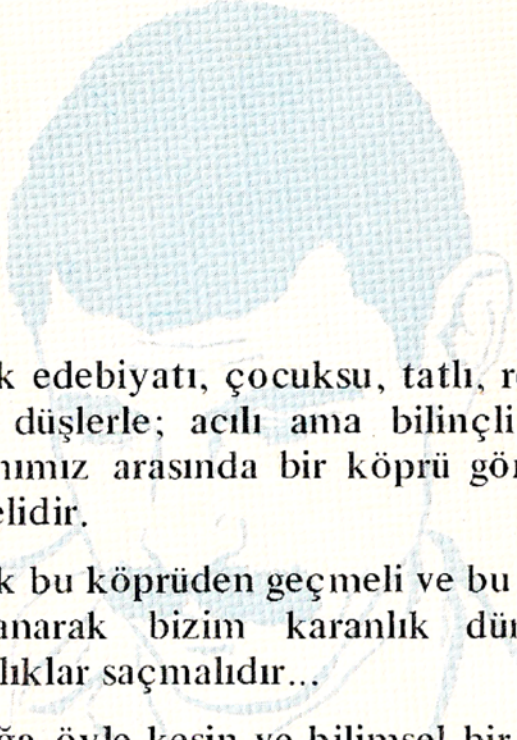
1. ÇOCUKLARA ARMAĞAN
Yılmaz Elmas
2. BİR ŞEFTALİ BİN ŞEFTALİ
Behrengi
3. AĞUSTOS BÖCEĞİ İLE KARINCA
La Fontaine
4. ULDUZ VE KONUŞAN BEBEK
Behrengi
5. GELECEĞİ BİZ KURACAĞIZ
Yılmaz Elmas
6. ULDUZ VE KARGALAR
Behrengi
7. NASRETTİN HOCA
Tahir Abacı
8. KÜÇÜK KARA BALIK
Behrengi
9. EN GÜZEL GÜN
İrfan Yalçın

10. EN GÜÇLÜ KİM
Valeri Suslov
11. YAŞAM KAVGASI
Turhan Gedik
12. BİR GÜNLÜK DÜŞ VE GERÇEK
Behrengi
13. BİZİM FABRİKA
Hasan Kıyafet
14. ŞERMİN
Tevfik Fikret
15. HİNDİNİN BİRİ
Necati Mert
16. ÇİRKİN ÖRDEK YAVRUSU
Andersen
17. SEVGİ MASALI
Behrengi
18. ÇIRAK ALI
Hasan Yigit
19. ÇİFTÇİ İLE ÇOCUKLARI
La Fontaine
20. KÜÇÜK KARINCANIN YİĞİTLİĞİ
Yılmaz Elmas
21. DAVULUN SESİ
Tolstoy
22. YAŞAMAK İSTİYORUM
Ohannes Tümanyen
23. KELOĞLAN VE AK ÜLKE
Duran Yılmaz

24. PANCARCI ÇOCUK
Behrengi
25. HOROZ ŞEKERİ İLE BADEM ŞEKERİ
Lütfi Kaleli
26. HAIN KURT
Ezop
27. EN GÜZEL ÖĞRENCİ FIKRALARI
Yılmaz Elmas
28. ÜÇ KEDİ YAVRUSU
Cehov
29. DEDE İLE TORUNU
Gorki
30. GULLİVER CÜCELER ÜLKESİNDE
Jonattan Swifth
31. GULLİVER DEVLER ÜLKESİNDE
Jonattan Swift
32. KEL GÜVERCİNCİ
Behrengi
33. KÜÇÜK KIZIN DÜŞÜ
Ada M. Skinner
34. KÜÇÜK KIRMIZI BALIK
Liana Daskalova

BEHRENGİ

PANCARCI ÇOCUK

Çocuk edebiyatı, çocuksu, tatlı, renkli ve yalın düşlerle; acılı ama bilinçli gerçek yaşamımız arasında bir köprü görevi üstlenmelidir.

Çocuk bu köprüden geçmeli ve bu bilinçle silahlanarak bizim karanlık dünyamıza aydınlıklar saçmalıdır...

Çocuğa öyle kesin ve bilimsel bir ölçü ve görüş açısı kazandırmalıyız ki, toplumun değişken koşulları altında çeşitli sorunlarını çözümleyebilsin...